

Elżbieta Dołganiszewska

„Ty jesteś Piotr” : Srebrny Jubileusz Pontyfikatu Jana Pawła II, Stanisław Nagy, Kraków 2003 : [recenzja]

Wrocławski Przegląd Teologiczny 11/2, 224-227

2003

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zagrożenia kultury polskiej to tekst Mieczysława Ryby. Autor przedstawia te zagrożenia w kontekście historycznym, poczynając od początków naszej państwowości, a kończąc na czasach najnowszych i aktualnym zagrożeniu, jakie stanowią różnego rodzaju liberalizmy.

Następny tekst: *Walka o prawo* – autorstwa Krzysztofa Wroczyńskiego – ukazuje rolę słusznego prawodawstwa w kreowaniu zdrowej cywilizacji. Autor dochodzi do następującego wniosku: *Cywilizacja Europy zawsze posiadała świadomość prawdy, dobra i piękna jako wartości obiektywnych. Wyrażało się to zarówno w rozwoju nauk, przede wszystkim filozofii, ale również w dziedzinie sztuki czy właśnie prawa, którego podstawę wiązano z naturalnym rozumem (naturalis ratio), zdolnym odczytać obiektywną prawdę o dobru* (s.172).

Ostatnim merytorycznym tekstem, tyjącym przewodniego tematu publikacji, noszącym tytuł: *Czy zmierzch cywilizacji Zachodu, jest tekst Pawła Skrzydlewskiego*. Kwintesencję rozważań autora mogą stanowić jego końcowe słowa: *Z perspektywy filozoficznej i zdroworozsądkowej los kultury Zachodu spoczywa na rodzinie, pojętej jako więź i miejsce racjonalnego i wolnego życia osobowego człowieka (kobiety i mężczyzny, dzieci i rodziców, pokoleń starych i nowych) Tu bowiem człowiek rodzi się – ciałem i duchem – dojrzewa do wytworzenia więzi narodowych i państwowych, by dzięki suwerenności siebie samego tworzyć suwerenność państw i narodów* (s. 197).

Publikację zamyka tekst Phillipa H. Wiebe, profesora z Uniwersytetu z Kolumbii, pt.: *Znak czasu – Catun Turyński*.

Jak wynika z powyższej, pobieżnej prezentacji książki, problematyka w niej podjęta jest bardzo aktualna i niezwykle doniosła. Znajdujemy w niej dobrą diagnozę dzisiejszej zachodniej cywilizacji, ze wskazaniem na jej główne zagrożenia. Jest także ukazane lekarstwo na uzdrowienie tejże cywilizacji, w którym niemała rola przypisana jest filozofii klasycznej. Książka jest godna polecenia wszystkim, którym leży na sercu pomyślna przyszłość Europy i świata.

ks. Ignacy Dec

Ks. Stanisław Nagy SCJ, *Ty jesteś Piotr. Srebrny Jubileusz Pontyfikatu Jana Pawła II*, Kraków 2003, ss. 135

Pontyfikat Jana Pawła II od lat inspiruje teologów, historyków i publicystów do podejmowania prób opracowania, a nawet oceny papieskiej działalności apostolskiej, widocznej we wszystkich obszarach życia współczesnego Kościoła, a nawet wyciskającej swoje piętno na losach całej ludzkości. Jubileusz 25-lecia posługi na stolicy św. Piotra stwarza szczególnie sprzyjającą okazję do refleksji, formułowania syntez i tą właśnie drogą wyrażenia Papieżowi wdzięczności za kreatywną obecność Kościoła w świecie pod Jego przewodnictwem.

W nurt jubileuszowego świętowania wpisuje się książka ks. prof. S. Nagy'ego opublikowana pod znamienym tytułem *Ty jesteś Piotr*. Pośród wielu innych, jakie pojawiły się w księgarniach w ostatnim czasie, ta właśnie ze względu na samego Autora i cel, jaki postanowił zrealizować, zasługuje na uwagę. Profesor teologii fundamentalnej, eklezjolog i wnikliwy

obserwator posługiwania Jana Pawła II w Kościele, dystansuje się od przypominania historyczno-biograficznego wątku, znanego zresztą z licznych publikacji. Chce raczej wskazać i zwrócić uwagę czytelnika na „najdonioślejsze i oryginalne dokonania Jana Pawła II” (s. 11). Łatwo zauważyć intelektualną fascynację Autora tajemnicą Kościoła, a w jej ramach specyfiką posługi Piotrowej, której Jan Paweł II nadał swoją osobowością wyraźny kształt.

Rekomendowana książka składa się z czterech rozdziałów poprzedzonych *Wstępem* kard. M. Jaworskiego, podobnie jak sam Autor bliskiego współpracownika Jana Pawła II, poczynając od krakowskich lat kard. K. Wojtyły. Dwa pierwsze rozdziały mają charakter teologiczny i ukazują wpływ soborowej nauki o Kościele na krystalizowanie się eklezjologicznych preferencji widocznych wyraźnie w posłudze Jana Pawła II. Przesłania Papieża skierowane do rodaków w czasie pielgrzymek do Ojczyzny oraz specyficzny kontekst społeczno-polityczny każdej z nich analizuje rozdział trzeci. Końcowy natomiast – między innymi przywołuje na pamięć postać abp. S. Dziwisza, który, zdaniem Autora, „stanowi częstkę tego pontyfikatu” (s. 113).

Sobór Watykański II pozostawił tak głęboki ślad w duchowej i intelektualnej formacji przyszłego Papieża, że właśnie w tym wydarzeniu należy poszukiwać przesłanek dla zrozumienia całego apostolskiego posługiwania Jana Pawła II. *Szukając korzeni* (s. 15-29), Autor przypomina, że biskup Krakowa, aktywnie uczestnicząc w obradach soborowych, wniósł znaczący wkład w redakcję Konstytucji duszpasterskiej *Gaudium et spes*, Dekretu o apostolstwie świeckich i Deklaracji o wolności religijnej.

Zrodzony wówczas entuzjazm ducha odnowy zaowocował prekursorskimi pracami Synodu Archidiecezji Krakowskiej. Miał on tworzyć według abp. K. Wojtyły poznawczą przestrzeń dla szerokich kręgów wiernych, by zrozumieli i przyjęli jako swoje soborowe osiągnięcia. W dalszej perspektywie rozbudzona świadomość eklezjalnej tożsamości wierzących inicjowała proces duchowej odnowy i wewnętrznej integracji lokalnego Kościoła.

Jan Paweł II od początku wyboru na stolicę św. Piotra dawał liczne dowody nie budzące wątpliwości, że nadal jest i pozostanie „entuzjastycznym i niestrudzonym realizatorem dorobku doktrynalnego Soboru Watykańskiego II” (s. 29). Wpływ tej inspirującej myśli soborowej widać, zdaniem Autora, w przygotowanym *Katechizmie Kościoła katolickiego* i Kodeksie Prawa Kanonicznego, które z pewnością będą przez długie lata stanowić normę i punkt odniesienia dla życia wspólnoty wierzących. Dostrzec ją można również w powszechnym nauczaniu papieskim, a w szczególności w licznych opublikowanych encyklikach i adhortacjach.

Papieska wierność Soborowi przejawia się również w innych, rzadkich do tej pory formach posługi Piotrowej w Kościele. Mówi o niej Autor w rozdziale *Budując na skale* (s. 31-75), gdzie prezentuje i rozwija oryginalne teologiczne uzasadnienie w kontekście soborowej doktryny. I tak samookreślenie się Kościoła jako nowotestamentowego Ludu Bożego otworzyło drogą bliższego duchowi Ewangelii rozumienia roli Piotra w gronie Apostołów i we wspólnocie Kościoła. Dlatego też w samą istotę Piotrowego prymatu i posłannictwa wpisuje się uniwersalny, pielgrzymi i pasterski, ale też kolegialny charakter jego apostolatu, tworząc zarazem inspirację dla nowych form sprawowania tego urzędu i współodpowiedzialności za Kościół.

Ks. prof. S. Nagy uważa, że sam sposób realizacji posługiwania papieskiego w wykonaniu Jana Pawła II nie ma sobie równych w historii Kościoła. Zadanie umacniania braci

w wierze, wypływające z dziedziczenia Piotrowego posłannictwa określonego przez Jezusa Chrystusa, wyprowadziło Papieża-pielgrzyma na ścieżki okalające całą ziemię, czyniąc zeń uniwersalnego pasterza, wiarygodnego głosiciela Dobrej Nowiny, świadka wiary i nadziei dla całej ludzkości. Podobnie jest zresztą w wymiarze realizacji kolegalności. Tutaj odnotować trzeba systematyczną praktykę wizyt biskupów *ad limina apostolorum*, umiędzynarodowienie Kurii Rzymskiej, przywróconą praktykę Synodu Biskupów, w różnych jej odmianach, dla wspólnego rozwiązywania bieżących spraw Kościoła. Wyrażają one bogatą w formę kolegalną odpowiedzialność i współdziałanie Papieża i biskupów z myślą o jedności i świętości wspólnoty Kościoła.

W kręgu zasadniczych spraw pontyfikatu nie mogło zabraknąć promocji jedności chrześcijan. Autor z satysfakcją zwraca uwagę, że celem papieskiego nauczania, widocznym choćby w Nowym Dyrektorium Ekumenicznym czy też w encyklice *Ut unum sint*, podróżach i mnogich spotkaniach ekumenicznych, jest przełamywanie ducha izolacji i odbudowa klimatu wzajemnej życzliwości, ale też wytyczanie zadań na przyszłość, aby w poczuciu głębokich więzi wspólnej wiary prowadzić owocny dialog.

Fenomen papieskiego pielgrzymowania do rodzinnego kraju naznaczony jest wyjątkowym znamieniem, które Autor określa „pojęciem synowskiego zatroskania i autentycznej miłości ojczystej ziemi” (s. 79). *Pielgrzymując do Ojczyzny* (s. 77-110) przywołuje na pamięć papieskie wizyty w Polsce. Przesłanie każdej z nich może czytelnik ponownie prześledzić na tle panoramy społeczno-politycznej. Tylko bowiem w ten sposób można prawidłowo odczytać i równocześnie odkryć ponadczasową mądrość, jaką dzielił się z rodakami Jan Paweł II. Patrząc dzisiaj już z pewnej perspektywy czasu, widać w wizytach papieskich stopniowo otwieraną księgę przewodnika, sporządzaną dla narodu, który mierzono przekraczając zniewolenie, ciągle uczy się umiejętnego gospodarowania odzyskaną wolnością, a trwając wiernie przy chrześcijańskiej wierze i tradycji ojców, doświadcza tajemnicy Bożego miłosierdzia i powoli dojrzewa do radykalizmu Ośmiu Błogosławieństw.

Wreszcie, pod wymownym tytułem *Ufając Bogu i ludziom* (s. 111-132), ks. prof. S. Nagy słusznie uznał za stosowne zwrócić uwagę czytelnika między innymi na najbliższego od lat współpracownika Ojca Świętego, księdza arcybiskupa Stanisława Dziwisza. Pomieszczona w książce laudacja, wygłoszona na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim z okazji nadania sekretarzowi Jana Pawła II tytułu doktora *honoris causa*, nie tyle przypomina na ogół znane i niekiedy dramatyczne wydarzenia – gdyż być może samo ich przypomnienie nie starczyłoby do ukazania rzeczywistej jakości tej służby, jaką mu przyszło pełnić u boku Jana Pawła II – ile na ich tle odsłania głębokie więzy duchowe mierzone kategorią miłującego i zatroskanego serca, pokazuje coś istotnego i prawdziwego z oblicza rzadkiego dziś fenomenu wierności, oddania i przyjaźni. To rzeczywiście „miłujący syn – pisze Autor – który dar swojego życia składa na co dzień ukochanemu ojcu, aby mógł on jak najskuteczniej pełnić jedyną w swoim rodzaju misję spadkobiercy Piotrowego charyzmatu” (s. 123).

Nie ma potrzeby wskazywać na wszystkie znaczące wydarzenia, jakie miały miejsce na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza w Kościele. Te wszystkie, które wymienił Autor, są już wystarczającym powodem do jubileuszowego wyrażenia Bogu wdzięczności za dar pontyfikatu Jana Pawła II. Przygotowując tę książkę do druku. Autor nawet nie przypusz-

czał, że papieskie świętowanie stanie się także świątecznym wydarzeniem dla niego samego. Bowiem kiedy publikacja trafiała do rąk pierwszych czytelników, Jan Paweł II wyrażał radość, że obdarował purpurą kardynalską ks. prof. S. Nagyego, „gorliwego kapłana, wybitnego uczonego i wiernego przyjaciela”.

Elżbieta Dołganiszewska

Kościół Chrystusowy. Teologia fundamentalna, t. IV, red. ks. T. Dzidek, ks. Ł. Kamykowski, ks. A. Kubiś, o. A. Napiórkowski OSPPE, Kraków 2003, ss. 221

Przed kilku laty Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie podjęła ambitną inicjatywę przygotowania podręcznika teologii fundamentalnej. Trzy opublikowane do tej pory części serii dotyczyły problematyki ludzkiego poszukiwania Boga, oryginalności chrześcijaństwa na tle wielkich religii świata oraz koncepcji Objawienia, którego pełnię stanowi Jezus Chrystus. Najnowszy, czwarty tom zawiera naukę o Kościele.

W wewnętrznej strukturze książka składa się z pięciu przemyślanych treściowo rozdziałów, z których każdy odsłania inny aspekt eklezjologii fundamentalnej. Opracowanie poszczególnych zagadnień przez różnych autorów w niczym nie narusza przyjętej koncepcji podręcznika oraz jego wewnętrznej równowagi i zwartości merytorycznej, co wiele mówi o jakości współpracy i dyscyplinie intelektualnej piszących.

Rozdział pierwszy zatytułowany: *Pytanie o Kościół* (o. A. Napiórkowski), porządkuje podstawowe myślenie o Kościele jako sakramencie. Wypracowana przez Sobór Watykański II i odniesiona do Kościoła kategoria sakramentu pokazuje, że eklezjologia zawsze musi odnajdywać się w chrystologii. W sakramentalności bowiem rysuje się istotne uzasadnienie i powiązanie misji przekazywania Chrystusowego zbawienia z instytucjonalnością Kościoła oraz jego funkcją powszechnego znaku i narzędzia zbawienia.

Fakt podziału chrześcijaństwa musi rodzić pytanie o rozumienie związku jedności Kościoła i jego wielości. Autor wyróżnia „uprawomocniony pluralizm eklezjalny” (s. 20) jako twórczy związek różnorodności oraz „wielość nieprawomocną” (s. 20) niszczącą jedność Kościoła. Przypomina też soborowe nauczanie, które cechuje odejście od eklezjalnego ekskluzywizmu, co wyraziło się m.in. w wypracowaniu nowych kryteriów eklezjalności wspólnot odłączonych.

W podręcznikowej monografii nie mogło zabraknąć syntetycznej choćby prezentacji historycznego *Rozwoju eklezjologii katolickiej* (ks. A. Kubiś) – rozdz. II. Dominująca przez wiele stuleci „eklezjologia instytucjonalna”, która eksponowała i uzasadniała widzialny wymiar struktury Kościoła, a także inspirowane patrystyką i naukami biblijnymi odrodzenie teologii Kościoła doprowadziły do wypracowania dojrzałej eklezjologii Soboru Watykańskiego II. „Eklezjologia soborowa integruje Kościół Objawienia i Kościół historii” (s. 50). To, co w Kościele jest ludzkie, widzialne, immanentne, jest znakiem tego, co boskie, niewyraźalne i darowane, a sam Kościół jawi się jako narzędzie i misterium zbawienia. Z inspiracji eklezjologią *Vaticanum II* wylaniają się wciąż nowe jej aspekty i interpretacje, jak choćby teologia *communio*, realizacja kolegalności biskupów, prymat papieski czy ekumenizm.